Tudományról egyszerűen Hírlevél

Szerkeszti: Ritz Ferenc (Feri papa) III. évfolyam, 13. szám hétfő, 2011. május 30.

Így okozhat a biozöldség véres hasmenést 1
Műanyagok válthatják fel az antibiotikumokat 2
Környezettudatosság és ökológiai „lábnyom” 4
Civilizáció 2.0 6
A nő földrajza: 7
A férfi földrajza: 8
Mindennapi mérgeink – mi károsítja a hormonrendszert? 8
Szennyező gyógyítók 9
Elképesztő: egy kifejlett mamutot találtak 11
Hitler szerint a történelem 11
Ki őrzi az értelmiséget? 13
Az úriasszony asztala, a felvonulók étrendje 14
Érintés nélkül – egy üres keret a jövőbe vezető út? 15
Munkavállalói szerződés 16
A leggyakoribb internetes tévhitek és a valóság a tejről 17
Ki tankolt a tányérkámból? 19

Így okozhat a biozöldség véres hasmenést

[origo]|2011. 05. 27., 14:18|Utolsó módosítás: 2011. 05. 27., 15:21|

Spanyol organikus gazdaságból származó uborka állhat a német hasmenés-járvány hátterében. A fertőzés oka helytelen trágyázás is lehet. Magyarországon csak elenyésző mennyiségben lehet spanyol uborka a boltokban.

Dúl az uborkaháború Spanyolország és Németország között

Diplomáciai háborút robbantott ki a hamburgi egészségügyi hatóság csütörtöki bejelentése, mely szerint az EHEC-bélbaktérium kiváltotta járvány kórokozóját Spanyolországból importált salátauborkán találták meg. A hamburgi intézet a nagybani piacon vásárolt uborkákon vizsgálta a baktériumot, amely az E.coli baktérium egyik típusa. A Robert Koch országos járványügyi intézet ugyanakkor továbbra sem zárja ki, hogy a járványt okozó baktériumot más élelmiszerek is tartalmazzák.

A pénteki sajtóhírek szerint a gyanúba került uborkák a spanyolországi Malaga és Almíra tartományok két organikus gazdaságából származnak. A malagai termelők szövetsége viszont cáfolta, hogy baktériummal fertőzött uborkát exportáltak volna Németországba. A szövetség képviselője azt hangoztatta, hogy uborkát más országokba is exportáltak, és hasonló panasz sehonnan nem érkezett. A spanyol termelők állítása szerint a szállítmány útközben vagy már Németországban - éppenséggel a hamburgi piacokon - fertőződhetett meg. A spanyol egészségügyi minisztérium vizsgálatot rendelt el az ügyben.

Mindenesetre a spanyol uborka árusítását szinte valamennyi német élelmiszeráruház-lánc azonnal beszüntette, de a német vásárlók bizalmatlanok saját uborkájukkal, illetve a salátával, valamint a paradicsommal szemben is.

Emelkedik az akut veseelégtelenség miatt kórházba kerülők száma

E közben az akut veseelégtelenséggel és a vörösvértestek szétesése miatt vérszegénységgel járó hemolitikus urémiás szindrómával kezeltek száma folyamatosan nő Németországban: csütörtökre a súlyos betegek száma 276-ra nőtt a szerdai 214-ről. A helyzet súlyosságát jelzi, hogy a baktériumfertőzéssel diagnosztizáltak közel harmadánál kialakult a hemolitikus urémiás szindróma. A betegek többsége felnőtt nő, akikben az a közös, hogy az átlagnál nagyobb mennyiségben fogyasztottak nyers zöldséget: uborkát, paprikát, paradicsomot és fejes salátát.

Az elmúlt napokban EHEC-baktérium okozta véres hasmenést és veseelégtelenséget Svédországból, Dániából, Nagy-Britanniából és Hollandiából is jelentettek. Egyes esetekben igazolták, hogy a baktérium Németországból származott, mert a fertőzöttek turistáskodtak az elmúlt hetekben az országban.

Itthon az ÁNTSZ riasztotta a kórházakat

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) az összes kórházat figyelmeztette: ha olyan megbetegedést észlelnek, amely a németországi hasmenésjárvánnyal összefüggésbe hozható, azonnal értesítsék az Országos Epidemiológiai Központot. Szabó Enikő helyettes országos tiszti főorvos szerint még nem lehet tudni, hogy Magyarországra érkezett-e a kérdéses spanyol uborkából. "Annak, aki megbetegedett, nem szabad antibiotikumot, sem hasfogót adni, a lényeg a folyadékpótlás. A megelőzés érdekében fontos a tiszta zöldségek és gyümölcsök fogyasztása, valamint a rendszeres kézmosás" - hangsúlyozta Szabó Enikő az ÁNTSZ pénteki sajtótájékoztatóján.

A helytelen trágyázás állhat a fertőzés hátterében

"Organikus gazdaságok csak szerves trágyát használnak, amelynek forrása lehet istállótrágya, komposzt, de akár emberi ürülék is" - nyilatkozta az [origo]-nak Dr. Nyárai-Horváth Ferenc, a Szent István Egyetem Növénytermesztési Intézetének egyetemi adjunktusa. Helyes felhasználás esetén a trágyázás nem okozhat fertőzést, ennek azonban két feltétele van: az egyik, hogy a trágyát megfelelően kezeljék, előkészítsék, a másik, hogy a trágyázás, palántázás, illetve vetés időben jól elkülönüljenek egymástól, azaz a növény semmiképpen se érintkezzen a trágyával, trágyalével ne öntözzék.

"Fontos a trágya előkészítése, érlelése. Az érlelés során, annak első, úgynevezett oxidációs szakaszában, a nitrogénmentes összetevőkben egy bakteriális lebontó folyamat indul meg, melyben hő, széndioxid és víz keletkezik. A jelentős hőképződés során felmelegszik a szerves trágya, körülbelül 50-70 Celsius fokra, amelynek eredményeképpen a trágyában veszélyes kórokozó már nem marad. Ez a fázis olyan, mint például a tejfeldolgozás során a pasztörizálás, vagy amikor a háziasszony a nyers tejet felforralja, és ezáltal csírátlanítja" - mondja dr. Nyárai-Horváth Ferenc

Ugyancsak előírás, hogy az ily módon érlelt szerves trágyát még ősszel, az alapművelési szakaszban a földbe juttassák: ajánlott még ősszel visszaforgatni, így tavaszra már lebomlik, és a palántákat nem szennyezheti. "Ha időben elválik a trágyázás és az ültetés, a növény nem fertőződhet" - hangsúlyozza a Szent István Egyetem tanára. Gond akkor van, ha a tavaszi vetés, ültetés előtt történik a trágyázás, vagy ha ilyenkor trágyalével locsolják meg a földet. A nem megfelelően érlelt szerves trágya pedig nagy mennyiségben tartalmazhat veszélyes baktériumokat, többek között E.coli baktériumtörzseket.

"Elméletileg a baktériumokat az egészséges növényi sejtek sejtfala nem engedi a zöldség belsejébe bejutni, így elég a fertőzött zöldség alapos lemosása. Gyerekek és gyengébb immunrendszerűek esetében azonban érdemes meghámozni a zöldséget" - tanácsolja dr. Nyárai-Horváth.

Magyarországon már csak hazai uborka kapható

Magyarországon gyakorlatilag csak magyar termesztésű kígyóuborka kapható a piacokon - nyilatkozta az MTI-nek Mártonffy Béla, a Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács (FruitVeb) elnöke. Mártonffy szerint a magyar piacon Spanyolországból behozott kígyóuborka legfeljebb már csak néhány tétel fürtös uborka lehet a korábbi szállítmányokból. A múlt héten ugyanis lezárult a behozatal, és a kereskedők már csak a magyar uborkát vásárolják, megkezdődött a hazai szezon. Uborkából Magyarországon évente átlagosan mintegy 45-50 ezer tonna terem, amelynek fele konzervuborka, fele kígyóuborka. "Az import mennyisége éves szinten eléri a mintegy 10 ezer tonnát, amelynek harmada származhat Spanyolországból, ám erre pontos adatok nincsenek" - jegyezte meg a FruitVeb elnöke.

Műanyagok válthatják fel az antibiotikumokat

[origo]|2011. 04. 08., 14:27|Utolsó módosítás: 2011. 04. 09., 8:24|

Európában évente 25 ezer, itthon körülbelül 700 haláleset köthető antibiotikumrezisztens baktériumokhoz. Néhány országban az állattenyésztésben alkalmazott antibiotikummennyiség meghaladja a humán gyógyászati célra felhasználtat - ami szintén hozzájárul a rezisztencia terjedéséhez.

A polimerek új, lebomló típusa felismeri, és el is pusztítja az antibiotikumrezisztens szuperbaktériumot, az MRSA-t (meticillin-rezisztens Staphylococcus aureus) - számolt be a Nature Chemistry kémiai szaklap az IBM és az amerikai Institute of Bioengineering and Nanotechnology kutatóintézet eredményéről, amelyet a tanulmány szerzői a nanomedicina területén áttörésként értékelnek.

A nanomedicina a nanotechnológia orvosi alkalmazása. A nanotechnológia az anyagok molekuláris vagy atomi szintű megváltoztatásával foglalkozik. A polimerek óriási méretű, összetett molekulákból állnak, amelyeket akár több millió ugyanolyan, meglehetősen könnyű és egyszerű szerkezetű molekula épít fel.

A beszámoló szerint ezeket a nanostruktúrákat a baktériummal fertőzött sejtek mágnesként vonják magukhoz. A polimer molekulák megtelepednek a rezisztens baktériumokon és elpusztítják őket oly módon, hogy az egészséges sejteket nem bántják. A biológiailag lebomló polimer nanostruktúrák titka, hogy áthatolnak a baktériumok membránján.

MRSA - a legyengült immunrendszer réme

Az MRSA rövidítés alatt a *Staphylococcus aureus* baktériumot értjük, amely a penicillinek családjába tartozó antibiotikumokra (köztük a meticillinre) rezisztens.

A *Staphylococcus aureus* a bőr felszínén és az orr belső felületén él. Többnyire ártalmatlan, probléma akkor van, ha valamilyen sérüléssel a seben keresztül a véráramba kerül. Erős immunrendszerűeknél még ilyenkor sincs gond, legyengült immunrendszerűek esetében azonban súlyos, akár végzetes kimenetelű szövődmények alakulhatnak ki: mint például kelés, tályog, sebfertőzés vagy toxikus sokk szindróma.

Itthon évente hétszázan halnak meg antibiotikumrezisztens baktérium miatt

Egy új ellenszer kidolgozása azért lenne fontos, mert az antibiotikumrezisztens baktériumok világszerte egyre több halálesetet okoznak. Egy 2005-ös adat szerint az USA-ban 95 ezer MRSA-fertőzés történt, és 19 ezer halálos kimenetelű esetben a fertőzés egyértelműen kórházi kezeléshez volt köthető.

Becslések szerint az Európai Unióban évente több mint 25 000 ember halálát okozzák az antibiotikumrezisztens baktériumok által okozott fertőzések, melyek többsége szintén a kórházakban alakul ki. Magyarországon 2010-ben körülbelül 2500 multirezisztens kórokozó által okozott fertőzést jelentettek, melynek következtében 700-an haltak meg.

Az Egészségügyi Világszervezet szerint a helyzet kritikussá vált, nemzetközi összefogásra van szükség a szuperbaktériumok elleni gyógyszerek kifejlesztésében. Ennek hiányában a világszervezet szerint rémisztő forgatókönyvek válhatnak valóra.

Új, antibiotikumokra rezisztens kórokozó Indiából

Az Egészségügyi Világszervezetet jelenleg nem az MRSA-t tartja különösen aggasztónak, hanem egy új antibiotikumrezisztenciát okozó gént, az Új-Delhi, vagy más néven NDM-1 (New Delhi metallo-béta-laktamáz) gént. A gén jelenlétében "szuperbaktériumra" jellemző tulajdonságokat mutatnak a kórokozók - és ma már a gén olyan mikrobákban is megtalálható, melyek többek között kolerát és vérhast okoznak.

Az NDM-1 gén jelenléte ma már Új-Delhi ivóvizében is kimutatható - jelentették be csütörtökön brit kutatók. A Cardiffi Egyetem szakemberei Új-Delhi és 12 kilométeres körzetében 50 nyilvános köztéri ivóvíz kútból és 171 vízfolyásból (uszoda, víztározó, utcai vízfolyás) vettek mintát 2010 szeptembere és októbere között. Az NDM-1 gént két ivóvízmintában, és a vízfolyásminták 30 százalékában mutatták ki. A kutatók 11 új baktériumfajt azonosítottak, amelyekben megtalálható az NDM-1 gén. Ez az első eset, hogy a rezisztenciát okozó gént kórházak távolabbi körzetében igazolják.

Az Egészségügyi Világszervezet szerint az Új-Delhi gént két dolog miatt is aggasztónak látja: egyrészt a jelenleg legerősebb antibiotikumokkal, a carbapenem készítményekkel szemben is rezisztens, másrészt utazással, kereskedelemmel könnyen elterjed szerte a világban. Nagy-Britanniában az elmúlt három évben 70 ilyen fertőzést regisztráltak, többnyire olyan betegeknél, akik Indiában illetve Pakisztánban kozmetikai célú beavatkozásnak vetették magukat alá.

Nem jól bánunk az antibiotikumokkal

"Növelnünk kell éberségünket, mert egy olyan kritikus ponton vagyunk, amikor az antibiotikumrezisztencia példátlan szintet ért el, és új antibiotikumok nem fognak időben rendelkezésünkre állni" - olvasható Jakab Zsuzsanna, a WHO Európai Régió Igazgatójának sajtóközleményében.

"Az antibiotikum értékes felfedezés, de nem jól bánunk vele, túl sokat és helytelenül használjuk, és megjelentek olyan szuperbaktériumok, amelyek minden antibiotikummal szemben ellenállnak. Tekintettel az Európa- és világszerte tapasztalt utazás és kereskedelem növekedésére, tudnunk kell, hogy amíg nem foglalkozik minden ország a probléma visszaszorításával, egyik ország sem érezheti magát biztonságban" - olvasható a közleményben.

Külön kiemeli a jelentés, hogy Európa keleti régiójának 21 országa közül 14-ben hozzá lehet jutni vény nélkül antibiotikumhoz.

Mérsékelni kéne az állattenyésztésben használt antibiotikum mennyiségét

Az antibiotikumoknak az állattenyésztésben való túlzott használatának következménye, hogy a rezisztencia az állatoktól is átterjedhet az élelmiszer-feldolgozókra, illetve állatgondozókra. Az állattenyésztésben az antibiotikumokat a növekedés serkentésére alkalmazzák. Néhány országban az antibiotikumalkalmazás nagyobb az állatállományban, mint a humán gyógyászatban.

"Olyan antibiotikumot, mint a ciprofloxacin, amely egy fontos humán antibiotikum, széles körben alkalmazzák az állatorvosok, ezért nőtt az antibiotikum elleni rezisztencia és ez átterjedhet az emberekre" - áll a WHO Európai Régiójának közleményében.

Habár az antibiotikum növekedési faktorként történő alkalmazás 2006 óta tiltott az Európai Unióban, néhány európai országban még nem tiltották be. A rezisztens Salmonella és Campylobacter baktériumok által okozott fertőzések szintén az állatállományban alkalmazott antibiotikumokhoz köthetőek.

Környezettudatosság és ökológiai „lábnyom”

Magyarország ökológiai lábnyoma jelenleg másfélszerese az ország tényleges területének, azaz életmódunkkal a jövő nemzedékeket terheljük.

A Földéhez hasonló létfeltételeket biztosító új égitestet találtak a csillagászok, olvashattuk nemrég az Indexen, de van egy rossz hírem is: ha netán el is tudnánk jutni oda, záros határidőn belül ugyanúgy tönkretennénk mindent, mint itthon, a Kék Bolygón. Amennyiben ugyanis az emberiség nem változtat értékrendjén, a természeti környezetre vonatkozó szemléletén és életvitelén, rövidesen különféle természeti katasztrófák, és másfajta csapások sorozatával kell szembenéznie világszerte – ahogy erre a Római Klubba tömörült tudósok már a Föld állapotáról 1972-ben közreadott jelentésükben is felhívták a figyelmet.

Azóta – az e jelentésben vázolt helyzetet és az ott szereplő adatokat-mutatókat 30 év elmúltával újra szemügyre véve – e tudósközösség magyarul is közreadott (A növekedés határai -

2005) újabb kiadványában jelezte, hogy akkorra a helyzet még rosszabbra is fordult az eredeti prognózisnál. A természet állapota, az emberiség által igénybe vett készletek fogyása és a globális környezetszennyezés ugyanis azt mutatja, hogy „ökológiai lábnyomunk (ecological footprint) messze meghaladja az emberiség tartós fennmaradásához szükséges „méreteket". Lássuk egy kicsit részletesebben, mit is jelent e megállapítás.

A Wikipedia meghatározása szerint az „ökológiai lábnyom" azt mutatja, hogy mily mértékben veszi az emberiség (személyes és ipari) fogyasztásával és az ehhez kapcsolódó környezetszennyezéssel igénybe a Föld ökológiai erőforrásait. E globális mutató segítségével megállapítható, hogy mennyire van összhangban az emberek által a természeti javakra támasztott sokféle igény bolygónk ökológiai újratermelési kapacitásával. Mily mértékben képes a szárazföld és a tengerek biológiailag produktív része regenerálni az emberek által elfogyasztott készleteket és befogadni-ártalmatlanítani az ennek során keletkező szennyező anyagokat és hulladékot. Az erre alapozott becslési módszerekkel felmérhető, hogy adott – és hosszabb távon változatlannak tekintett életvitel mellett – a rendelkezésre álló és prognosztizálható készletek mennyiben nyújtanak ahhoz fedezetet.

Nos, Földünk eltartó képességét – ahogy erre nemrég Gyulai Iván, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács tagja, neves ökológus egy rádióinterjúban rámutatott – már 1987-ben meghaladta, és 2006-ban egy ENSZ becslés szerint az emberiség 1,4-szer több természeti erőforrást vett igénybe, mint amennyi regenerálódik Földünkön (ez a legfrissebb „hivatalos" adat, mivel a nemzetközi szervezetnek 3 évre van szüksége a megfelelő adatok összegyűjtéséhez és feldolgozásához). Mostanra azonban Gyulai Iván már 1,5-szörös túllépést valószínűsít, de a „túllövés" (overshoot) bekövetkeztének időpontját és mértékét más kutatók ettől eltérően állapítják meg.

De mit is jelent az, hogy egy ország túllépi ökológiai lehetőségeit? A „deficit" a készletfogyás mellett olyan környezeti ártalmakban jelentkezik, mint vízhiány, talajerózió, elsivatagosodás, a mezőgazdasági termelékenység stagnálása vagy visszaesése, a fajpusztulás, a halászat összeomlása, a talajvízszint csökkenése, a legelők kimerülése és a klímaváltozás. Ezek az adatok mind-mind szerepelnek a számításokban.

Noha az ökológiai lábnyom fogalmát illetően a szakma alapjában véve egyetért, e becsült mutató meghatározására vonatkozóan sokféle megközelítés és módszer létezik. Közöttük az eltérés az általuk figyelembe vett standardizált területegységre történő átszámítás módját, az egyes tényezők súlyozását és a környezethasználat egyes elemei működésének modellezését illetően mutatkozik. Egy adott évben a globális viszonyítási alapot az a korábbi év (esetünkben 1987) jelenti, amikor az emberi tevékenységek okozta terhelés még közel egyensúlyban volt bolygónk megújuló-befogadó képességével.

Egy ilyen globális számítás során például megállapították, hogy az adott évben (2004), amikor a Földön közel 6,1 millió ember élt, és 11,3 milliárd hektárra tehető biológiailag aktív föld- tengerfelület állt rendelkezésre, az egy főre számított átlagos ökológiai lábnyom kiterjedése 2,2 standardizált hektár volt (2,5-ször nagyobb, mint 1961-ben), holott a szóban forgó időszakban a biológiai-természeti feltételek alapján egy főre csupán 1,8 hektárnyi környezethasználat jutott. Magyarország ökológiai lábnyoma a számítások szerint 5 hektár volt személyenként. A Sulinet honlapja szerint egyébként 2010-ben hazánk ökológiai lábnyoma 5 hektár/fő, biológiai kapacitása ellenben csak 3 hektár/fő volt, eszerint az itt folytatott tevékenységek változatlan fenntartásához még legalább egy fél magyarországnyi területre lenne szükségünk.

Noha az ökológiai lábnyom becslése egyes elemei alapján történik, óhatatlanul számolni kell azzal a fontos körülménnyel is, hogy itt korántsem az egyes tényezők leltárszerű összegzéséről van szó. Fontos szerepük van ugyanis a köztük fennálló szerkezeti kölcsönhatásoknak, azok szervezeti integritásának is, amely a rendszer folyamatos önfenntartásához elengedhetetlen. Mindazonáltal, számos kutatás rámutatott arra, hogy a legfontosabb tényező itt a Föld népességének alakulása, valamint az emberi tevékenységekhez miriád szálon kapcsolódó energiafelhasználás.

Az ökológiai lábnyom kiszámításánál alapvetően a következő tényezőket szokták figyelembe venni.

- Étkezés: mennyi élelmiszert fogyasztunk, mekkora terület szükséges az élelmiszereink előállításához és mekkora az adott termékek fogyasztásában az import részesedése, hiszen a szállítás mind nagyobb súllyal esik latba a környezet szennyezésében.
- Lakhatás: pl. mekkora területet foglalunk el a házunkkal, kertünkkel, mivel fűtünk?
- Közlekedés: mivel közlekedünk? Vásárlás: milyen termékeket vásárolunk, mennyire környezetkímélőek ezek a termékek?
- Hulladék: mennyi hulladékot termelünk, ebből mennyit hasznosítunk újra?

Az ökológiai lábnyomelemzéseket több szempontból is bírálták, leginkább a pontosságát kérdőjelezték meg. A hibák kiküszöbölésére az ökológiai lábnyommodelleket folyamatosan finomítják.

Mint láthattuk, Magyarország ökológiai lábnyoma jelenleg **mintegy másfélszerese az ország tényleges területének**, azaz életmódunkkal a jövő nemzedékeket terheljük. Egy, *Bozó László* akadémikus, az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke által koordinált stratégiai programot részletező tanulmány előrejelzéseket tartalmaz e túlméretezett „lábbeli" egyik következménye, a klímaváltozás várható magyarországi hatásairól: a 2021 és 2040 közötti időszakra vonatkozó adatokból kiderül, hogy **a hőmérsékletváltozás az Alföldet sújtja majd a leginkább, és a legnagyobb emelkedés (1,4 Celsius-fok) az őszi hónapokban válik jellemzővé. A tél átlagosan 1 Celsius-fokkal válik enyhébbé.**

Az Alföld egyes térségeiben akár 14 nappal is emelkedhet éves szinten az I-es fokozatú hőségriasztások időtartama, ami jelentős egészségkárosító hatással jár. Az extrém magas hőmérsékletű napok előfordulásának emelkedésével párhuzamosan lényegesen – akár 12-15 nappal – csökkenhet azon napok száma, amikor a hőmérő fagypont alatti hőmérsékletet mutat. A változás **a melegedés mellett a csapadékból érzékelhetően kevesebb esik majd.** Magyarországon a legnagyobb mértékű csapadékhiány télen várható, de mérséklődhet a tavasszal és nyáron lehulló csapadék mennyisége is. Az enyhébb téli időjárás következményeképpen **elszaporodhatnak a kártevők(**pl. a hazai nyírfaerdőket pusztító gyapjaslepkék, meztelen csigák).

Az éghajlat változás várható hatásaival külön is érdemes lenne foglalkozni, a hazai döntéshozóknak azonban néhány közvetett tényezőre mindenképpen oda kellene figyelniük az egyes részterületek távlati fejlesztési stratégiáinak kialakításánál. Mindenekelőtt arra, hogy erősen exportorientált gazdaságunk fő piacain egyre inkább előtérbe kerül a vásárolt termékek előállítása és/vagy használata, valamint hulladékként történő ártalmatlanítása során keletkező környezetterhelés, és a mindmáig jószerével figyelmen kívül hagyott „külső" környezeti költségek fokozatosan be fognak épülni a nyersanyagok, az energia és a feldolgozott termékek áraiba is.

Hogy ez miként érintheti például a hazai állattenyésztést, azt jól szemlélteti a La Reppublica internetes változatának környezeti oldalán néhány éve, az ökológiai lábnyom személyre szabott csökkentésével kapcsolatban közölt olvasói levél. Ebben egy olasz fiatalember, aki elhatározta, hogy egy héten keresztül szigorúan tartani fogja magát az egy főre számított, helyi feltételek szerint „fenntartható" ökológiai lábnyom szabta követelményekhez, sajnálattal közölte, hogy amikor e hét végén két napra vidéki kiküldetésbe ment, kénytelen volt lemondani a vendéglátói által vacsorára kínált marhasültről, mert az magyar importból származott, és a nagy szállítási távolság súlyosan megterhelte volna egyéni CO_2-kibocsátási mérlegét.

És így tovább, egészen az emberséges állattartási feltételek biztosításáig, vagy a környezetkímélő („smart) fakitermelésig, energiatermelésig. Nem véletlen, hogy az EU már most is a teljes energiafelhasználás évi 1 százalékkal történő csökkentését írja elő a tagállamoknak, de a válságos helyzet kezelésére ennél jóval feszítettebb, tényleges szemléletváltozással együtt járó gyors, összehangolt cselekvésre – általános, ökológiai szemléletű megújulásra – lenne szükség. Annál is inkább, hogy mindez messzemenően összhangban áll az általános gazdasági hatékonyság javítása és a foglalkoztatás bővülése célkitűzésével, mely utóbbira egy ilyen program kapcsán – tovagyűrűző hatásait is figyelembe véve – bízvást számíthatunk.

Balog Károly szakközgazdász 2011. május 27.

Civilizáció 2.0

Várostervezés - Milyen lenne a világ, ha racionálisan terveznénk?

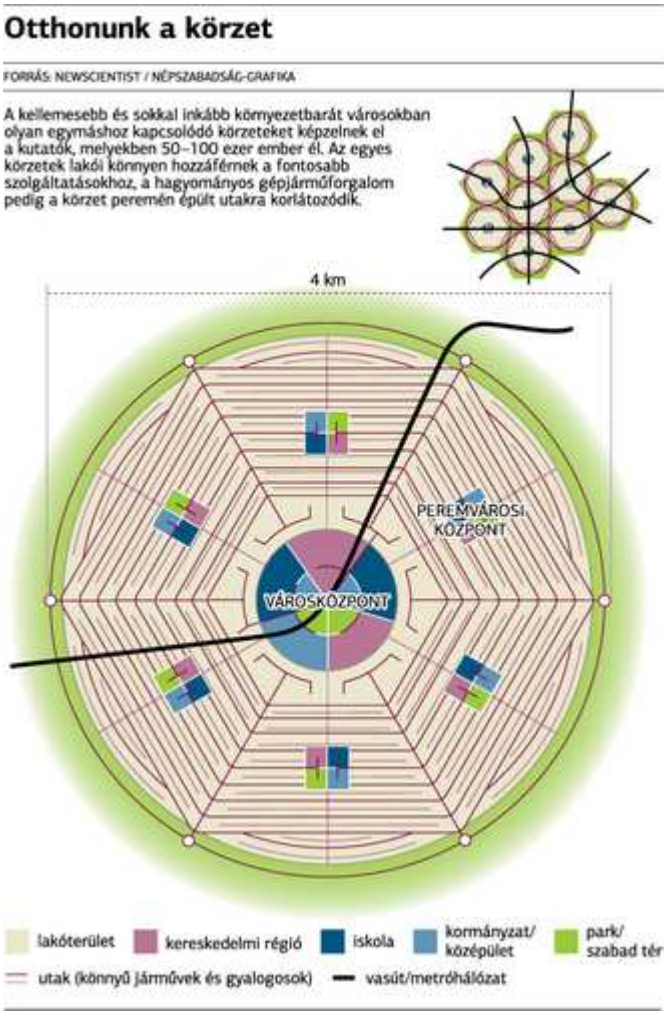
Néhány ezer év alatt figyelemre méltó civilizációt (Civilizáció 1.0) hozott létre az emberiség. Városokat, úthálózatot, óriási iparágakat és a kulturális élet számtalan kellékét. Bár az 1.0-s verzió működik, nem nevezhető a racionális tervezés modelljének.

Oravecz Elvira| Népszabadság| 2011. május 26.

Mi lenne, ha most valami újjal próbálkozhatnánk? Képzeljük el, hogy a ma ismert civilizáció eltűnik, miközben megmarad a korlátlan munkaerő, a változásra nyitott emberek, ráadásul tudjuk, hogy mi működik, mi nem, sőt azt is, hogy kerülhetjük el a régi korok hibáit. Ha lehetőségünk lenne a 2.0-s Civilizáció megteremtésére, mit kéne újragondolni,min kellene változtatni? A New Scientist egyik legutóbbi számában e kérdéseket boncolgatja.

Vegyük elsőként a városokat, melyek általában az adott kor számára fontos helyeken épültek. Ma milyen szempontokat kéne figyelembe venni a tervezéshez? Úgy tűnik, elsőként a „minél nagyobb, annál jobb" elvet. A nagyvárosok lakóinak pl. kisebb az ökológiai lábnyoma, mint a kisebb településeken élőké. Amerikai kutatók, különböző méretű városokat összevetve, azt tapasztalták, hogy egy város méretének megkétszerezése 15 százalékkal csökkenti az egy főre eső energiafogyasztást, az úthálózat hosszát és az erőforrás-hasznosítás egyéb mutatóit. Ugyanilyen méretnöveléstől 15 százalékkal nő a jövedelem, a jólét, a kollegák száma. A méretnövelés hátrányokkal is jár. Nő a termelékenység fokozódásával járó nyüzsgés, felpörög az életritmus. Sajnos a bűnözés, a betegségek előfordulása, sőt az átlagos séta tempója is 15 százalékkal nő.

A városméret növelését korlátozza, hogy az ott élőknek elegendő élelmiszerhez, nyersanyaghoz és friss vízhez kell jutniuk. A kőolaj pótolható megújuló erőforrásokkal, a friss víz azonban semmivel nem helyettesíthető. Hiába jár az aggregáció előnyökkel, az új civilizációban is eltérő méretű városokra lesz szükség a helyi adottságokhoz való alkalmazkodáshoz.

Sok várost nagy elővárosok vesznek körül. Mivel az itt élők messze laknak a központtól, sokat kell utazniuk. Sok metropolis központjában a forgalomkorlátozások miatt csak tömegközlekedési eszközökkel, biciklin vagy gyalog lehet közlekedni. Helyes tervezéssel ez kisebb városokban is megoldható.

Mark Delucchi amerikai kutató például olyan lakókörzeteket képzel el, melyek körkörösen veszik körül a központi üzleti negyedeket, ahová a lakók gyalog, biciklin vagy a könnyű és lassú golfkocsikhoz hasonló autókon juthatnak el. A hagyományos járművek csak a körzeteken kívül közlekedhetnek. Ahhoz persze, hogy egy ilyen város a gyakorlatban is működőképes legyen, lakóinak a központi negyedtől kb. 3 km-en belül kell lakniuk. Delucchi szerint egy ilyen körzetben kb. 50-100 ezer ember élhetne. A körzetek közötti tömegközlekedési hálózat biztosítaná a munkába járást, illetve más, nagyobb városok elérését.

Átgondolásra szorul az energiapolitika is. Abban szinte mindenki egyetért, hogy az energiaszükségletet megújuló erőforrásokból kellene fedezni. A nagy erőművek helyett pedig kisebb, szétszórt rendszereket használni. Egy decentralizált hálózat kevésbé lenne sérülékeny, pl. természeti katasztrófa esetén. Egy amerikai energetikai szakértő szerint a csak megújulóenergia-forrásokra épülő elektromos hálózat kezdetben valamivel többe kerülne, mint a hagyományos energiaforrásokra épülő, ám a fosszilis energiaforrások megtakarításával a költségek hamar megtérülnének.Joseph Tainter, fenntartható fejlődéssel foglalkozó kutató szerint az új civilizációban nem is lenne baj, ha az energia drága lenne. Az alacsony energiaárak miatt az előállított termékek is túl olcsóak lennének, ez pedig túlzott fogyasztásra sarkallná az embereket. Ennek kivédéséhez az energia árát mesterségesen magasan kéne tartani.

Egy új civilizáció esetén, nem hagyhatnánk ki a politikai vezetés kérdését sem. Kevesen vitatják, hogy a demokrácia valamely formája lenne a legjobb. Arról viszont eltérőek a vélemények, hogy hány független állam legyen? Az emberiség kis közösségekben fejlődött ki, és a mai napig kis, kb. 150 fős csoportokban reagálunk legjobban a változásokra, állítja egy angol antropológus. Egy svájci kantonméretű kormányzati egység (pl. 49 képviselővel) még biztosítaná azt a fajta elkötelezettséget és helyi ellenőrzést, amit az ennél nagyobbakban már elveszítünk. A mobilitás, a kommunikáció és a technológia fejlődése,mi több, az emberiség létszáma miatt, ma számos probléma világméretű. A globális gondok megoldására pedig globális irányításra lehet szükség. Vagy a célok szélesebb körű megfogalmazására, amiket aztán a helyi vezetés próbál meg elérni.

Végül egy szomorú tény: egyetlen civilizáció sem tart örökké. Minden társadalom szembesül problémákkal, amikre a maga legjobbnak vélt megoldásait adja, és eközben egyre bonyolultabbá és sérülékenyebbé válik. Tainter szerint miután sosem ismerhetjük tetteink összes következményét, minden civilizáció maga veti el végső bukásának magjait.

A nő földrajza:

- 15-20 év között olyan, mint Afrika: félig felfedezett, félig vad
- 20-30 között olyan, mint Amerika: teljesen felfedezett, tudományos szemmel nézve is tökéletes.
- 30-35 között olyan, mint Japán és India: nagyon forró, bölcs és gyönyörű

- 35-40 között olyan, mint Franciaország: háború után félig lerombolt, de azért kívánatos.
- 40-50 között olyan, mint Németország: elvesztette a háborút, de a reményt azért még nem.
- 50-60 között olyan, mint Oroszország: elég széles, elég nyugodt, de ki a fene megy oda.
- 60-70 között olyan, mint Anglia: patinás múltja van, de jövője...

A férfi földrajza:

- A férfi 15 és 20 éves kora között olyan, mint Kína: potenciája óriási, jövője beláthatatlan, és senki sem veszi komolyan.
- 20 és 25 között a férfi a XVIII. századi Franciaország szakasztott mása: forradalmár, lelkes, élvhajhász.
- 25 és 30 között a férfi olyan, mint Oroszország. Hatalmasnak képzeli magát, de még mindig a pia és a kurvák irányítják.
- 30 és 35 között a férfi olyan, mint Olaszország. Csábító, izgató, derűs és szereti a gyerekeket.
- 35 és 40 között a férfi olyan, mint Brazília. Egyre több éhes szájat tart el és már csak a foci érdekli.
- 40 és 50 között a férfiban Németországot láthatjuk. Hatalmasra nőtt, van pénze, de halálosan unalmas és egyre többször csődöt mond.
- 50 és 60 között a férfi olyan, mint a Vatikán: már csak az Úrban bízik, mert csak Ő segíthet az ágyban.
- 60 felett a férfi olyan, mint Kelet-Európa. Egyfolytában az elmúlt 40 éven gondolkozik, hogy hol cseszte el az életét.

Mindennapi mérgeink – mi károsítja a hormonrendszert?

Teflon edények, műanyag palackok és mosószerek. A mindennapi életben használatuk természetes, az egészségünkre gyakorolt hatásaik pedig csak évek múlva jelentkeznek. Utána jártunk, vajon tényleg veszélytelenek-e a környezetünkben található vegyi anyagok.

A XXI. századi DDT

Pár éve még a DDT botránytól volt hangos a sajtó, ekkor kerültek a figyelem középpontjába azok az esetek, melyek igazolták, hogy a rovarölő szer még két-három generációval később is kimutatható a családtagok szervezetében. A kutatások azt bizonyították, hogy a DDE, a DDT főmelléktermék, a testben hatásos anti-androgén, ami azt jelzi, hogy gátolja a férfi hormon hatásait. E tulajdonsága miatt, legalábbis részben, okozója a férfiak között egyre gyakoribb meddőségnek és impotenciának. – magyarázza **Prof. Balázs Csaba**, a Budai Endokrinközpont endokrinológusa. Jóllehet a fejlett országokban a DDT használatát már legalább húsz éve betiltották vagy korlátozták, azonban nagyon lassan bomlik le, felezési ideje a természetben mintegy száz év. Felhalmozódik és koncentrálódik a táplálékláncban, káros hatással van a vadon élő állatok szaporodására is. Ezzel magyarázható, hogy használatának betiltása ellenére a DDT még ma is kimutatható minden ember szervezetében, főleg a zsírsejtekben. A DDT története jellemző az EDC-re is. Az EDC anyagokat egyre nagyobb mennyiségét állítják elő, ennek következtében egyre több kerül a természetbe, így az eddig elhanyagolhatónak számító szennyezések is jelentőssé váltak.

Rák és pajzsmirigy betegségek

A DDT-hez hasonlóan az EDC vegyületek káros hatásai is sokáig ismeretlenek maradtak, mivel meghatározásukhoz nem állott rendelkezésre megfelelően érzékeny analitikai eljárás. Ma már tudjuk, hogy az ösztrogén-jellegű (női hormon) EDC-k hatására mellrák alakulhat ki, de az utóbbi években a hererákos esetek száma is jelentősen emelkedett.

A legfontosabbak EDC anyagok a következők: ftalátok, biszfenol-A és hasonló fenolok, PCB (poliklórozott-bifenilek) vegyületcsoport, égéstermékek - ezek nemcsak a gumiabroncsok, híradástechnikai termékek égetésekor szabadulnak fel, hanem nagyobb mennyiségben repülőterek környéki is kimutathatók-, halogénezett többgyűrűs égetési melléktermékek (dioxinok), rovarirtók (peszticidek), bizonyos gyógyszerek, fémek és fémtartalmú vegyületek, természetes anyagok - fitoösztrogének, szójaolaj.

Az EDC anyagok egy külön csoportját alkotják a TDC „thyroid disrupter chemicals” azaz a pajzsmirigyet károsító anyagok. Egyes EDC molekuláról, így a biszfenol-A-ról (BPA-ról) bebizonyosodott, hogy gátolja a pajzsmirigy hormonjainak, a jelátvivő receptorhoz történő kötődését. Ráadásul kedvezőtlen, az immunrendszert károsító hatásai miatt fokozza az autoimmun gyulladásokat is. Mindez a pajzsmirigy csökkent működéséhez, golyva kialakulásához vezethet.

EDC-k a háztartásban

Az egészséget károsító vegyi anyagok jelen vannak a környezetben és az otthonokban egyaránt. Az epoxigyanták ipari melléktermékeként több ezer tonna biszfenol-A kerül ki a természetbe évente, de műanyag-adalékként, és fogtömésekben is alkalmazzák.

Főzés során is számos káros anyag keletkezhet. A perfluor-oktánsav (PFOA) és származékaik például a teflonbevonatban találhatók és pajzsmirigybetegséget okozhatnak.

Más anyagokról, így a fogamzásgátló tablettákról is egészségkárosító hatást tételeztek fel. Az igazság azonban az, hogy jelenlétüket az ivóvízben, a mai napig nem sikerült hitelt érdemlően kimutatni. A környezetre sokkal jelentősebb veszélyt jelentenek a mosószerek, lágyítók, ugyanis ezek több ezer tonnányi mennyiségben szennyezik a természetet. Az EDC hatású mosó- és mosogatószereket gyakran mutatták ki ivóvízből is. Miután minden évben számos új vegyi anyag kerül forgalomba és a környezetbe az újabb és újabb mosószerekkel, kozmetikumokkal, műanyag adalékokkal, festékekkel - ezek cumisüvegekben, gyermekjátékokban is kimutathatók -, a jövőben a rendelkezésre álló vizsgálati módszerekkel azt is szükséges lenne rendszeresen ellenőrizni, hogy ezekből nem szabadul-e fel hormonhatású anyag.

Környezettudatos szemléletváltás és gyakorlat

A megelőzés érdekében, az étrendben a mérgező anyagok kiszűrésére és elkerülésére kellene törekedni. Az a furcsa helyzet alakult ki, hogy az egyébként kitűnő ásványvizek, tej és termékeik műanyag csomagolásban kerülnek a piacra és nehezen ellenőrizhető a kioldódó vegyszerek mennyisége. Tanácsos ezért a műanyagban tárolt ételeket és a teflon bevonatú edények használatát elkerülni.

A friss zöldségekről, primőrökről azt gondoljuk, hogy minden esetben hasznosak. Valójában számos vegyi anyagot, rovarirtószer maradvány hordozhatnak felületükön. Fogyasztásuk előtt ezért mosás és alapos tisztítás javasolt!

Törekedjünk a hazai élelmiszerek fogyasztására! Az itthoni monitoring rendszer jobb, mint a külföldi, másrészt a hazai élelmiszerek lényegesen kisebb mértékben szennyezettek.

Támogatni kell a bio élelmiszerek előállítását. A tudatos vásárlási szokást kell erősíteni, ami azt is jelent, hogy nem azt kell megvenni, ami egyszerűen olcsó, hanem minőségileg jobb.

A szervezetben felhalmozódott méreganyagoktól való megszabadulást segíthetik a komplex egészségmegőrző terápiák: a wellness, szauna kezelések és a szabad gyökfogók (szelén, E-vitamin) kiegészítő alkalmazása.

A méreganyagok főként a zsírszövetben raktározódnak el. Fontos ezért a testsúly fokozatos és nem gyors csökkentése. A zsírszövetben elraktározódott méreganyagok a hirtelen fogyás során gyorsan kerülnek a szervezetbe, ami rendkívül káros lehet.

Rendszeres endokrin-, pajzsmirigy szűrővizsgálat javasolt azok körében, akik az átlagosnál nagyobb környezeti szennyezésnek vannak, ill. voltak kitéve. Gondolni kellene a családtervezés – különösen meddőség esetén - erre a lehetőségre is.

orvostkeresek.hu - endokrinkozpont.hu nyomán 2011. május 12

Szennyező gyógyítók

Komoly veszélyben a terhes anyák – Kiderült, mi van a Duna vizében

Hazai eljárások gyógyszermaradványok kiszűrésére

Lassan elárasztják vizeinket a hagyományos tisztításnak ellenálló gyógyszermaradványok. A magyar kutatók által kifejlesztett legújabb biotechnológiai eljárásokkal azonban eredményesen vehetjük fel a küzdelmet a különösen a várandós anyákra veszélyes anyagokkal.

Bár a szerves anyagok földi körforgása régóta a tananyag része, egyes körökben e jelenség ma is az újdonság erejével hat. Az utóbbi tíz év felismerése, hogy számos gyógyszerként fogyasztott vegyület szervezetünkből kikerülve veszélyes szennyezőanyaggá válhat. Az Európai Gyógyszerügynökség ezért már évek óta megköveteli a gyógyszerek előállítóitól, hogy végezzenek környezeti kockázatbecslést, és felszólítja az EU-tagállamokat a környezetbe került gyógyszermaradványok kimutatására.

E munkára nagy szükség van, mivel a hagyományos szennyvíztisztítási technológiák nem alkalmasak a gyógyszermaradványok maradéktalan eltávolítására, így azok a telepek kifolyójából továbbjuthatnak az élővizekbe. A gyógyszerhatóanyagok többsége változatlan formában jut át a kétlépcsős szennyvíztisztító telepeken, és kerül be a folyókba, tavakba, vízadó rétegekbe. Több mint hatvanféle humán- és állatgyógyszert mutattak ki különféle vizekben, köztük lázcsillapítókat, antibiotikumokat, nyugtatókat, sőt számos illegális drog hatóanyagát is.

A gyanútlan ember többszörösen is kitett az ilyen, kis koncentrációban jelen levő szennyezőanyagok káros hatásának. A nem kellően tiszta ivóvízzel, a fürdővízzel, illetve az adott területen termesztett növények vagy állatok elfogyasztásával nem elhanyagolható mennyiségű méreg kerülhet szervezetünkbe. Bár rövid idő alatt a káros hatás nem észlelhető, a tartós érintettség komoly veszély főleg terhes anyákra, magzatukra és kisgyerekekre.

Az ELTE Környezettudományi Kooperációs Kutató Központja Záray Gyula professzor vezetésével vizsgálatot indított annak tisztázására, hogy milyen mértékű környezetünk gyógyszermaradvány-terhelése, és hogyan lehetne csökkenteni a kedvezőtlen hatásokat. A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal által támogatott hároméves kutatási program keretében analitikai kémiai módszereket fejlesztettek ki gyógyszermaradványok felszíni és szennyvizekből történő kimutatására. Az egyik vizsgálatban a nem szteroid jellegű gyulladáscsökkentők és fájdalomcsillapítók nyomait keresték. Kiderült, hogy kis mennyiségben, de a hatóanyagok (például ibuprofén, diklofenák) a Dunában is jelen vannak, mivel számos káros hatású vegyület 70-90 százaléka a szennyvíz tisztítása után is a vízben maradt. Szerencsére az ivóvízben ezek a vegyületek nem voltak kimutathatóak.

Az emberi szervezetben való felhalmozódás csak úgy kerülhető el, ha e vegyületeket sikerül kivonni a környezetből - mondja Záray Gyula. A kutatások ezért a biológiailag tisztított szennyvizek további kezelését célozzák membránszűrési technológiákkal vagy oxidációs eljárásokkal, amelyek lehetővé teszik a hagyományos úton kezelt szennyvizek újrahasznosítását is. Új lehetőséget kínál a nemzeti technológiai program keretében a CycloLab Kft., a BAYATI, a BME, az ELTE és az Organica Zrt. szakembereiből álló konzorcium által fejlesztett ciklodextrinbázisú szűrő, továbbá a Chemvesol Kft. és az ELTE együttműködésében fejlesztett, a vasion rendkívüli oxidációs képességén alapuló ferráttechnológia. A hagyományos víztisztítási eljárások kiegészítése e technológiákkal biztosítja a felszíni vizek és ivóvízbázisok, valamint az ökológiai rendszer védelmét.

Meddőség a szennyezés miatt?

A szennyvizekbe kerülő gyógyszereredetű hormonok jelentős élettani hatást fejtenek ki egyes fajokra. Számos szennyvíztisztító közelében megfigyelték, hogy a hím halak elnőiesednek, és sperma helyett ikrákat képeznek. 2009-ben Angliában kimutatták, hogy a fogamzásgátlókból vízbe kerülő vegyületek növelik a hím halak meddőségét. Sok kutató szerint az embereknél is világjelenségnek tűnő férfimeddőség növekedése mögött hasonló szennyező hatások állnak.

Miklósi Ádám 2011.05.08.

Elképesztő: egy kifejlett mamutot találtak

2011. május 6. 13:14 MNO - NT

Tökéletesen ép, jégbe fagyott, kifejlett mamutot találtak a jakutföldi jukagir néphez tartozó vadászok tavaly szeptemberben, de erre csak most derült fény, mert a jukagirok nem akarnak megválni tőle a jogszabályok értelmében járó néhány ezer rubelért – jelentette pénteken a Moszkovszkij Komszomolec című lap.

Mindeddig egyetlen hasonló lelet került elő: 1900-ban találtak meg a Berezovka folyó partján egy kifejlett állatot, de annak néhány végtagja hiányzott. A Berezovka-mamut kitömött állapotban a szentpétervári természettudományi múzeumban csodálható meg. A jelenleg szóban forgó, Jukának elnevezett tetemet Jakutföldön, a Laptyev-tenger partján egy jégfalba fagyva találták mintegy a víz felett függve.

Vaszilij Gorohov, a közösség vezetője úgy rendelkezett, hogy fűrészeljék ki a jégből, és rejtsék el egy jégbarlangban. Ezt olyan sikeresen megoldották, hogy a lelet híre csak a napokban látott napvilágot. A jukagirok, amikor megtudták, hogy a leletért ötezer rubel jár, közölték, hogy legalább egymillió rubelt kérnek, különben inkább saját maguk fogják mutogatni.

Alekszej Tyihonov, a szentpétervári zoológiai intézet mamutbizottságának titkára a lapnak elmondta: az északi kis népeknek valóban joguk van valami haszonra szert tenni a hasonló leletekből. „Amit azonban a jukagirok most csináltak, az kritikán aluli. Valószínűleg végleg tönkretették a leletet, mert ennyi idő alatt már rég kiolvadhatott. Ráadásul a kutatókat a közelébe sem engedték” – panaszolta.

Gorohov, akit hiába próbáltak rábírni, hogy bemutassa a mamutot a tudósoknak, a minap maga fordult a tudományos akadémia helyi részlegéhez azzal, hogy kész együttműködni a tudósokkal. Pusztán ahhoz járult azonban hozzá, hogy próbákat vegyenek a lágy szövetekből. Ezek segítségével anatómiai-morfológiai elemzés készül majd, és meghatározzák majd Juka korát is. A kutatók szerint az egyed 10-15 éves lehetett, amikor elpusztult, és ez minden bizonnyal több tízezer évvel ezelőtt történt. Gorohov szerint nősténnyről van szó, ezért is nevezte el lánya és a jukagir nép tiszteletére Jukának.

A lap szerint csak találgatni lehet, mi lesz a „mamutvadászat” vége. A fagyott anyag kivitelét törvény tiltja Oroszországban, és amikor a Ljuba nevű mamutbébit különféle vizsgálatok céljából külföldre vitték, egymillió dollárra biztosították. A lap értesülése szerint augusztusban indul tudományos expedíció Jukához, ebben a jakutföldi paleontológusok mellett francia és japán kutatók is lesznek.

A jukagir az örök fagy vidékének egyik legrégibb népe. Valaha 13 törzsben éltek, de létszámuk folyamatosan csökken a cári gyarmatosítás óta, ma már alig több, mint ezren vannak, és nem is tartják nyilván, mely törzsből valók. Összesen két nyelvet beszélnek, de mindkettő a kihalás határán van. Elsősorban rénszarvastenyésztéssel foglalkoznak, vadásznak és gyűjtögető életmódot folytatnak. Sokan asszimilálódtak, részben vallási téren is, de a sámánizmus még ma is él köreikben. Ha egész mamuttetemeket ritkán találnak is, csontok, agyarak bőven fellelhetők ezen a vidéken, olyannyira, hogy egész kis iparművészeti ágazat foglalkozik kizárólag a csontok faragásával.

A híres moszkvai milliomosok vásárán a legdrágább holmik között szerepelnek a mamutkoponyák és a mamutcsontból faragott tárgyak.

(MTI)

Hitler szerint a történelem

Anna Maria Sigmund

A náci ideológusok nem ritkán a császárok, királyok és hercegek korát használták fel propagandacéljaikra. Csakhogy a Führer közvetlen környezetében sem tudtak mindig megegyezni abban, hogy éppen kit tiszteljenek.

„Germánia népei nem házasodtak össze más törzsekkel, így érintetlenül megmaradtak sajátos és tiszta, csak önmagukhoz hasonló nemzetnek” – írja Publius Cornelis Tacitus római történetíró Kr. u. 98-ban keletkezett műve, a Germania negyedik fejezetében. Zene volt ez a Reichsführer Heinrich Himmler füleinek, aki a „fajtiszta germán lovagrend”-ként definiált Schutzstaffel, vagyis az SS élén állt, és az „ősök örökségét” a germán múlt kutatásának szolgálatába akarta állítani. A Germania jelentette számára – ahogy a náci főideológus, Alfred Rosenberg számára is – a „Germán Birodalom születési bizonyítványát”. Himmler még a kevésbé hízelgő passzusokból is – mint például „testük megtermett, de csak közelharcban erős” – erényt kovácsolt. Évekig fáradozott azon, hogy a Germania egy XV. századi kiadását (amelyet a szakértők „Codex Aesinus lat. 8” néven tartanak számon) Olaszországból Németországba vitesse.

„Germanien und ihr Führer Adolf Hitler, Germanentum, Gaue und Gauleiter” – ilyen és ehhez hasonló szófordulatokkal juttatták kifejezésre csodálatukat a nemzetiszocialisták Németország germán múltja iránt, amelynek a kor felfogása szerint érdemes volt az örökébe lépni. A nemzetiszocialista rendszer hozta létre a Harmadik Birodalmat is. A konzervatív publicista, Arthur Moeller van den Bruck (1876-1925) által megalkotott ideológia alapján ugyanis három német birodalom létezett. A Német Nemzet Szent Római Birodalmát a Bismarck által 1871-ben megalapított császárság követte. A Weimari Köztársaság gyűlölt időszakát egyszerűen figyelmen kívül hagyták, Adolf Hitler gaukra osztott, „ezeréves” Harmadik Birodalma pedig Németország világuralmi törekvéseit hivatott kielégíteni.

Adolf Hitler Mein Kampf című művében csupán három eseményt említ, amely a német történelem „vértengeréből” kiemelkedett: az Ostmark elfoglalását (a folyamat 795 körül kezdődött és nagyjából a mai Ausztria területére korlátozódott), az Elbától keletre fekvő szláv területek meghódítását, valamint Bismarck császárságát. Részletesen ismertette a hibás „germanizálás” következményeit is. Véleménye szerint „a föld esetleg germanizálható ugyan, a lakosság azonban soha”. Hibát követnek el tehát, ha először nem távolítják el a szláv népet, mert „ezzel csak bizonyos fokú korcsosodás veszi kezdetét, amely (…) a germán elem elpusztulását jelenti.” A következőképpen akarta kivitelezni politikai hitvallását: „Szakítunk az örökös déli és nyugati germán törekvésekkel, és inkább a keleti területre koncentrálunk.” Németország helyét újra a „kerekasztal lovagjai” között jelölte ki. Európa déli része, Mussolini fasiszta állama tabunak számított, a német császárok és királyok itáliai politikáját pedig felesleges időpocsékolásnak tartotta. Ennek megfelelően a nemzetiszocialisták középkorfelfogása a mitikus vagy szimbolikus nemzeti hősöket szigorú kritikai vizsgálatnak vetette alá, melynek során sokszor újraértelmezte a szerepüket. Az egyik germán törzs, a cheruskok fejedelmét, Arminiust – germanizált nevén Hermannt –, „Germánia

felszabadítójaként” tisztelték, mert Kr. u. 9-ben a Teoutoburgi erdőben legyőzte a rómaiakat. Hitler is több ízben ellátogatott a detmoldi „Hermann-emlékműhöz”, hogy fejet hajtson a hős ős előtt.

De Nagy Károlyban sem a középkori Nyugat egyetemes rendjének megteremtőjét tisztelték: egy velejéig romlott „mészárosként” tartották számon. A nemzetiszocialisták inkább az általa leigázott és erőszakkal megkeresztelt szász herceggel, Widukinddal szimpatizáltak, aki az ellenállás jelképévé nőtte ki magát „germán népének a hazáért és népiségért vívott harca” révén.

A teljes cikk a Múlt-kor történelmi magazinban olvasható.

Ki őrzi az értelmiséget?

// 2011 // máj // 29 http://www.komment.hu/szerzok/megadja_gabor/

Az értelmiség különálló kasztként tekint magára és önálló hatalmi ágként ellenőrizni akarja az élet minden területét. Eszméket kér számon a valóságon, és a politikát vádolja, ha a kettő között ellentmondás van. Sosem viszi azonban vásárra a bőrét, felelősséget nem vállal. Milyen felhatalmazás alapján? Ki őrzi az "őrzők őrzőit"?

A köznyelvben azokat nevezzük értelmiséginek, akik rendelkeznek valamely felsőoktatási intézményben szervezett diplomával. Eszerint bárki, akinek felsőfokú végzettsége van, értelmiségi. Ez egy hagyományos szociológiai megközelítés, ám az értelmiségi fogalma ezzel együtt valamiféle nívót is képvisel: az értelmiségi "okosabb", mint az "átlag". Az értelmiségi pedig e minőségében mint szakértő lép föl, aki az emberiség bújára-bajára, illetve a kormányzás hiányosságaira tudja a racionális gyógyírt. Talán épp ezért is tekintünk az értelmiségre áldozati bárányként is, mely csoportot a totalitárius rendszerek kiirtandónak ítéltek (gondoljunk például Pol Pot rezsimjére).

Az értelmiséginek azonban van egy, a történetiséghez jobban kötődő jelentése is. Eszerint az értelmiségi nem valamely speciális terület szakértője, hanem inkább "az eszmék másodkézből vett közvetítője". Az értelmiségi rajong az absztrakt eszmékért, átfogó, racionális világmagyarázatokért, azaz, az ideológiákért. Míg az értelmiséget áldozatnak tekintjük, a totalitárius eszmék kidolgozása mögött épp az értelmiséget találjuk. Az értelmiségi ugyanis eszméket kér számon a valóságon, és a valóság gyakran túlzottan sokszínű, kiismerhetetlen és bizonytalan a tiszta eszmékhez képest: ezért az értelmiségi igyekezni fog a valóságot eszméihez szabni. Ha a valóság mégsem képes megfelelni az eszméinek, akkor a politikát fogja vádolni, hogy nem képes kellőképpen végigverni a viszonyokon ezen eszmék megvalósulását (vö. reform).

Az értelmiség az Egyház helyébe lépett, azaz, a modern világban az értelmiség (a politikai klérus) birtokolja "az üdvjavak monopóliumát". Az értelmiség képes megadni a világ racionális magyarázatát, értelmezését. Ezért az értelmiség, avagy a reflexióselit, sajátos uralmat gyakorol . Ez az uralom nem hasonlít túlzottan a hatalomgyakorlás korábbi, klasszikus formáihoz: sem az állam fizikai természetű, sem az Egyház erkölcsi parancsaira épülő kényszeréhez. Az értelmiség nyelvi uralmat gyakorol, azaz megszabja, mint kell és szabad mondani (politikai korrektség), illetve mit kell gondolni (hiszen a nyelv segítségével gondolkodunk).

Az értelmiség úgy gondol magára, mint egy különálló kaszt, amely - szemben bármely más csoporttal és réteggel, legyen az gazdasági, politikai, vallási - mentes minden partikuláris érdekkötődéstől. Nem véletlenül terjedt el az egyik társadalomtudós kifejezése, a "szabadon lebegő értelmiség" fogalma: az értelmiség - hasonlóan az Egyház egyetemes (katholikosz) önértelmezéséhez - univerzális értelmezést kíván adni a világnak. Az értelmiségnek önképe szerint nincsenek hatalmi törekvései, céljai tisztán tudományosak és erkölcsiek. Épp ezért egyedül az értelmiség jogosult morális értelemben arra, hogy ítéletet mondjon más szférákról: hiszen célja az emberiség emancipációja. Az értelmiség jogosan kritikus, kritikájának értéke pedig független annak tartalmától (kvázi általános elvárás minden orgánummal és véleményipari munkással szemben, hogy "kritikus" legyen a kormányzattal, egy párttal, a politikával szemben, függetlenül attól, ez a kritika mit tartalmaz). Ráadásul a bírálatok nagy része hallgatólagosan magát a politikát, mint olyat bírálja: újra visszatértek a viták, a politikusok politizálnak, döntenek. És ezt az értelmiség nehezen viseli, hiszen így a politika nem marad azon "racionalitás" keretei között, melynek őrségét az értelmiség hivatott ellátni. A felháborodások közül nem kevésnek az alapja az a megdöbbenés, hogy Magyarországon politika folyik, azaz Magyarország mint szuverén állam szuverén államként viselkedik.

Az értelmiséget ezért nem feltétlenül az egyetemek falai között, még kevésbé az orvosok és mérnökök között kell keresnünk, hanem az újságírók, szakértők, elemzők, a média képviselői között. Az értelmiségiek függetlenek, ezért kritikájuk elfogulatlan, szándékuk tiszta. Ők gyakorlatilag amolyan "őrzők őrzői" feladatot kívánnak ellátni, azaz ellenőrizni, hogy a politika, gazdaság, tudomány stb. megfelelő keretek között működik-e, és az univerzális etikai mércéket nem hágják-e át (európéerség, demokratikusság stb.). Különösen igaz ez a politika világára, amely talán a

legmegvetettebb, legerkölcstelenebbnek gondolt szakma. A politikus lop, csal, hazudik, ezért a politikust valaminek vagy valakiknek ellenőrizniük kell: a jognak, a szakértőknek, az értelmiségnek. Nem véletlen, hogy - a civil társadalom ideológiájának lenyomataként - a médiát gyakran nevezik a "negyedik hatalmi ágnak", amely kordában tartja az erkölcstelen politikát. Amennyiben elvetjük a marxizálást, miszerint "minden mögött érdekek vannak", vajon miért ne ismerhetnénk el, hogy a külföldi média is függhet bizonyos - akár üzleti - érdekektől ? Mi teszi erkölcsileg felsőbbrendűvé a média/értelmiség képviselőit a politikával szemben? Miért nem érdek-kötődés az üzleti szféra pénzéből élni újságíróként, és miért nem az a politikáéból?

Az értelmiség természetesen a legkönnyebb pozícióban van: erkölcsi magaslatra helyezi magát, absztrakt eszmények alapján ítéli el a romlott politikát, szakértői útmutatást ad a neki, ám a döntésekért a felelősséget nem vállalja. Így folyamatosan számon kérhet, de sosem viszi vásárra saját bőrét, nem méretteti meg magát. A politikusok rendelkeznek valamiféle legitimációval (hogy a meglévő legitimációs eljárás jó vagy rossz-e, arról persze évekig lehetne vitatkozni), a média/értelmiség semmilyennel. Ki hatalmazza fel a "harmadik rend" "negyedik ágat" arra, hogy hatalmi ág legyen, miközben más, szintén nem választott szereplőket - pl. az egyházakat - nem kevesen igyekeznek maximálisan kizárni a nyilvánosságból? A politikai mechanika ideológusainak úgy tűnik, kevés a három "fék és ellensúly", szükség van még egyre - amely lehetőség szerint az összes többi fölé kerekedik, noha ez ellentétes az eredeti elképzeléssel.

Valóban nem szükséges feltételezni, hogy a média minden egyes jó szándékú, "politikus-nevelő" bírálata mögött valamiféle partikuláris üzleti érdek áll. Bár azt érdemes kiemelni, hogy míg ma tőlünk nyugatabbra a médiatörvény és az új alkotmány kapcsán folyton-folyvást a magyarországi emberi jogokért aggódnak, 2006 őszén e magasröptű elvek, bíráló hangok nem voltak ilyen hangosak: pedig akkor nem emberi jogok, hanem emberek sérültek meg. Mégis, könnyen lehet, hogy az újságírók, tévés szerkesztők és jogvédők értelmiségi kötelezettségüknek tesznek eleget, így az absztrakt ideák híveiként mindig jobban aggódnak az "emberi jogok általános helyzetéért", mint konkrét és húsbavágó problémák miatt. Ha azonban a cselekvés és döntés nyűgjével nem kívánnak törődni, viszont erkölcsi piedesztálra emelik magukat, miszerint ők független mércék alapján megmondhatják, mi helyes és mi nem, arra klasszikusabb kifejezésünk is van, anélkül, hogy marxista érdek-kutatást végeznénk: hübrisz.

A másik lehetőség az, hogy nem is érdekel bennünket az emberi jogok általános helyzete, vagy a kisebbségek elnyomása, így nem a magyar politikai vezetéssel van problémánk, nem azok bírálatával vagyunk elfoglalva, hanem a reálpolitikával. Ez esetben nem a vezetés, hanem a diplomácia kudarcáról van szó, azaz a magyar diplomácia nem hazudik jól; ez egy cinikus megközelítés, mely szerint minden politikai döntés megfelelő, pusztán annak tálalása vagy elrejtése a lényeg. Ez persze nem egy klasszikus értelmiségi attitűd. De nem biztos, hogy jobb annál.

Az úriasszony asztala, a felvonulók étrendje

Nagymamámról mesélik, hogy 1968-ban, amikor Debrecenből átköltözött Budapestre, leginkább azt fájlalta, hogy neki ezután „döglött csirkét” kell ennie. No nem mintha korábban élve fogyasztotta volna, de tény, hogy úgy vitte haza, aztán a konyhában állt neki levágni.

N. Kósa Judit NOL 2011. május 29.

Karácsonyi pulykavásár Budapesten 1968-ban (Népszabadság/archív - Bánhalmi János)

Anyám azonban a Ferenc körúton ennek a metódusnak határozottan ellenállt, így a nagymama ráfanyalodott a mások által kivégzett csirkékre. De tanúsítom, élete végéig kitartóan utálta őket.

Márpedig mi minden vasárnap csirkét ettünk, előtte húslevest daragaluskával (nagyanyám valami egészen elképesztően könnyűt és ízleteset tudott csinálni, no, például ennek a mikéntjét is elmulasztottam megkérdezni tőle), a csirkéhez krumplipüré volt és saláta, utána meg jött a sütemény. A süteményt nagyanyám mindig szombaton készítette el, de ahhoz ragaszkodott, hogy aznap csak a szélét együk meg. Vasárnapra megszikkadt ugyan, de voltak elvek, amelyekből egyszerűen nem engedett.

Ennek azonban már tényleg nincs semmi köze az itt látható képhez. A fotó ugyanakkor fényesen bizonyítja, hogy Budapesten 1968-ban még javában árultak élő madarat. Igaz, vélhetően szezonális jelleggel, hiszen Bánhalmi János felvétele a karácsony előtti napokban készült, és a sorozat más darabjain hatalmas élő pontyok tátognak ugyanezen a piacon, hasonlóan lelkes vásárlók körében. Hozzánk aztán az utóbbiak érkeztek meg, garantáltan holtan, nálunk ugyanis karácsonykor szigorúan rácponty következett a borleves után, majd kalácstésztából készült bobájka zárta a menüt.

Hogy pulyka-e vagy hal, rántott-e vagy töltött, az kizárólag családi hagyomány kérdése. S mivel a miénk igazán hagyományőrző család, ugyanígy megvolt gyerekkoromban a kötelező menü első- és másodnapjára, zöldcsütörtökre és nagyszombatra is. Arra viszont egyáltalán nem emlékszem, hogy bármelyik felmenőmnek eszébe jutott volna valaha asztaldísszel vagy ételsorral emlékezni meg a nemzeti ünnepekről.

Annak ellenére nem, hogy a nagyanyáim ifjúkorában lényegében kötelező olvasmánynak számító Magyar úriasszony háztartása című szakmunka (szerkesztette: Szegedy-Maszák Aladárné és Stumpf Károlyné) külön fejezetet szentelt annak, hogyan üljék meg a családok a nemzeti ünnepeket. Azt ajánlották, Szent Istvánkor a családanyák helyezzék el a lakásban a szent király képét, s tegyenek mellé „néhány szálat a magyar föld virágaiból”, asztalukról pedig ne hiányozzék a nemzeti szín, akár szalagban, akár virágban. Március 15-én nemzeti szín terítéket javasoltak, akárcsak augusztus 15-én, Magyarország patrónájának ünnepén. „Ennek a színnek ott kell lennie a családban, ott kell lennie a nemzet ünnepein a család asztalán is” – írták.

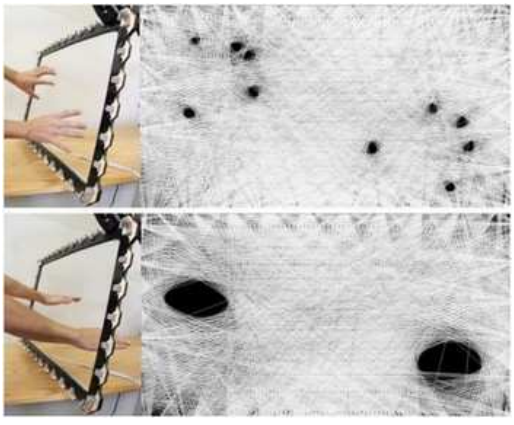
Ami a nemzeti színeket illeti, azokra már jóval kevesebb figyelmet fordított az 1973-ban kiadott Ünnepi étrendek című kiadvány szerkesztője, viszont két-két mintamenüvel igyekezett megkönnyíteni a háziasszonyok dolgát, bármilyen családi vagy állami ünnepen kellett is előrukkolniuk egy kellően ínycsiklandó ételsorral. (Kivételt képezett a „December 24-én este”, akkor nem volt alternatívája a borleves-fogas Bakonyi módon-bejgli vonalnak.) Aki őket követte, húsvét vasárnap mandulás tejlevest, sárgarépasalátával körített báránypiláfot és kekszet tálalt, esetleg gombalevest, báránycombot majonézes burgonyasalátával, végül édes omlettet.

Augusztus 20-án a jó háziasszony zöldbablevest, töltött paprikát és péche Melbát készített, netán őszibaracklevest, nyári bélszínszeletet bolgársalátával, utána szőlős tésztát. November 7-én karotta krémleves dukált, utána töltött sertésszelet és lencsés rizs, végül csúsztatott palacsinta; más családokban kijevi kelvirág, párolt őzcomb és stíriai metélt. Az április 4-i menü a primőrök jegyében íródott, hisz idei spárgalevest, nyírségi csirkét és töltött narancsot tartalmazott, de kínálhatott a háziasszony akár májpüré levest is idei töltött karalábéval, végül diós palacsintát csokoládéöntettel.

A május elseje is okot adott persze a jóízű evésre. Az első ételsor így szólt: zöldségleves, töltött csirke burgonyapürével és ínyenc salátával, majd hideg csokoládékrém. A második viszont a realitást tükrözte: „(Felvonulás után, mirelitből) karfiolleves, bélszínroló, parajfőzelék, szilvásgombóc”. Végül, persze, kávé.

Érintés nélkül – egy üres keret a jövőbe vezető út?

2011. május 29. 08:15 Wunderli László

A texasi A&M Egyetem egyik kutatócsoportja a Számítógép és Ember Közötti Interakció konferencián (Computer Human Interaction Conference) bemutatott egy olyan érintőképernyő-technológiát, amelyen már évek óta dolgoztak és tulajdonképpen nem is egy valódi képernyő. A ZeroTouch néven ismert projekt sokkal inkább egy képkeret, amelyet LED-ek és infravörös fénysugarak hálóznak be. Olyan, mintha a megszokott, kétdimenziós érintőképernyőt kereszteznék a 3D-s alkalmazásokban rejlő számtalan lehetőséggel.

A dizájn olyan egyszerűnek tűnik, hogy azt mondhatnánk, meglepő, hogy ez még nem jutott senkinek az eszébe. A ZeroTouch tulajdonképpen egy üres ablakkeret, amelybe LED-ek és infravörös szenzorok vannak beépítve, amelyek érzékelnek mindent, ami

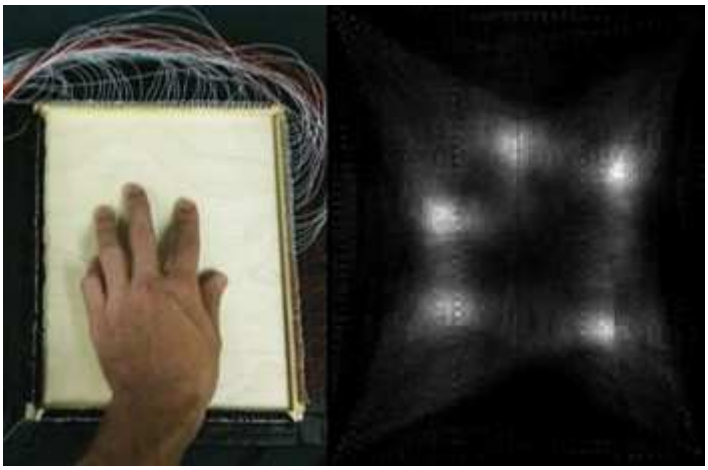
áthalad rajtuk. De nemcsak érzékeli, ha valami hozzáér, hanem a tárgy nagyságát is képes megállapítani, sőt azt is, hogy az adott tárgy milyen mozgást végez: forog, vagy csak elmozdul.

„A ZeroTouch egy új optikai érintésérzékelő, ami egyszerre több helyen képes érzékelni, ha belenyúlnak a keretbe, precizitást és szabad interakciót biztosítva. Én ezt inkább egy optikai erőmezőnek gondolom; tulajdonképpen egy üres keret, amiben fénysugarak ezrei futnak, ezért képes érzékelni bármit, ami áthalad a kereten” – mondta el Jonathan Moeller, a texasi egyetem Érintőfelület Ökológiai Labor kutatóasszisztense, majd kifejtette a további fejlesztésekre vonatkozó elképzeléseit is: „A következő lépésre többféle ötletünk is van. Az egyik, hogy több kijelzőt egymásra építünk, így javítva az eszköz mélységérzékelését; míg a másik, hogy javítjuk a készülék érzékenységét az ujjmozdulatokra, hogy a felhasználók könnyebben tudják a ráközelítés-távolítás funkciót használni.”

Mivel a ZeroTouchcsal a felhasználó nemcsak az érintőképernyőt tudja kezelni, hanem képes annak segítségével más alkalmazásokat is irányítani, rengeteg újdonság válik elérhetővé. Ha egy üres felületre helyezzük rá ezt a keretet, akkor akár rajztáblának, vagy rajzoló eszközként is használhatjuk. Ha bármilyen hagyományos képernyőre helyezzük, abból azonnal és olcsón érintőképernyőt varázsol. Ezenkívül rendkívül hasznos lehet az űrben, mert a többi érintőképernyővel szemben képes érzékelni a mélységet is, amivel a használója számára valóban megteremti a 3D-s felhasználás lehetőségét.

Az Apple iPhone-jával és iPad-jével ellentétben a ZeroTouch felületének kezeléséhez nem kell hozzáérnünk az ujjunkkal vagy a kezünkkel, hogy irányíthassuk, így drasztikusan lecsökkenti a felhasználó szükséges izommunkáját. A szabad, tulajdonképpen a levegőben történő interakció új formái ráadásul sokkal precízebben is irányíthatók.

Eddig a hasonló 3D-s alkalmazásokat nem nagyon tudták kihasználni, a meglehetősen egyszerű rajzolóprogramokon túl.

Ember és technológia

Az Érintőfelület Ökológiai Labor kutatásainál arra fókuszál, hogy az embert a középpontba helyezve minél több számítástechnikai lehetőséget teremtsen a kreativitás és a társas együttlét számára. Az emberek és a technológia közötti kapcsolat lehetőségeit próbálják megteremteni és szorosabbra fűzni. Több területre kiterjedő kutatásokat és oktatást végeznek a texasi egyetem számítástechnológiával foglalkozó részlegeivel együttműködve.

Fotók: popsci.com, ecologylab.net

A kutatások kiterjednek a bevett gyakorlatok felülvizsgálatára, az érintkező felületek tervezésére, szoftverkomponensek készítésére és kalkulációt végző új módszerek kidolgozására. A kutatócsoport által végzett vizsgálatok elősegítik, hogy az emberek életében a számítástechnika teret és további lehetőségeket biztosítson a kreativitásunknak, a felfedezésnek, a kommunikációnak, a játéknak, a tervezésnek, az elégedettségnek és a túlélésnek.

Munkavállalói szerződés

Értesítjük, hogy Ön nyerte el az általunk kiírt adminisztrátori állást. A későbbi félreértések elkerülése végett alább rögzítjük feltételeinket.

Feladó: Export-Import International Sheft and Chench Kft.

Tisztelt Álláspályázó!

Értesítjük, hogy Ön nyerte el az általunk kiírt adminisztrátori állást. A későbbi félreértések elkerülése végett alább rögzítjük feltételeinket, a nyilatkozatot lesz szíves aláírni. Itt jegyezzük meg, hogy teljesen fölösleges elolvasnia, mert valójában nincs más választása.

Heti munkaidő: 56 óra. Ennek emelésére természetesen csak kivételes esetekben kerül sor, azok viszont minden héten adódnak.

Önnek joga van a pihenőnapokra, amit akár vasárnap is igénybe vehet, ezt azonban a munkáltatóval szembeni ellenséges magatartásnak tekintjük.

Önnek joga van az ebédidőhöz, feltéve ha közben is tud dolgozik.

Amennyiben kisgyermeke, netán gyermekei(!) vannak, az nálunk semmilyen problémát nem jelent, a vezetés pedig kiemelten méltányolta, hogy nem kíván velük napi kapcsolatot fenntartani.

Amennyiben még nincsenek gyermekei és szeretne, ajánljuk, sürgősen gondolja át a kérdést.

Éves szabadságok napok száma: 20. Felhívjuk figyelmét, hogy az adat tájékoztató jellegű!

Az egyben kiadható szabadnapok száma 14, ilyenre azonban cégünknél még soha nem volt példa.

Dolgozóink mentális megerősítése érdekében munkatársainkat legalább heti egy alkalommal kirúgással fenyegetjük meg. (Ennél sűrűbben csak akkor fordul elő, ha az Igazgató Úr különösen rossz passzban van.) Eddigi tapasztalataink szerint hosszú távon ez a dolgozó javát szolgálja, és sokan adták már át személyesen hálálkodó levelüket az Igazgató Úrnak.

A vezető-beosztotti kapcsolat erősítése érdekében havi rendszerességgel tartunk úgynevezett „igazgatói üvöltő napot”, ennek értelmezését a fantáziájára bízzuk.

Az információs szabadság értelmében számítógépét, valamennyi levelét ellenőrizzük, telefonjait lehallgathatjuk, valamint számítunk heti hangulatjelentéseire.

Felvetődött az úgynevezett mószerkönyv bevezetése is, ahová bárki szabadon bejegyezheti kollégáiról alkotott objektív és korrekt véleményét, különös tekintettel vetélytársaira.

Fizetését a minimálbérben állapítottuk meg, a pótlékokról és az egyéb juttatásokról történő önkéntes lemondását örömmel fogadtuk.

Mivel cégünk mindent megtesz az Ön egészségének megőrzése érdekében, biztosak vagyunk abban, hogy Ön egyetlen nap betegszabadsággal sem fog élni.

Csatolt munkaköri leírásához egyetlen megjegyzést fűznénk: örömmel értesültünk arról, hogy Ön önként vállalta a takarítást, a portaszolgálat ellátását, továbbá az apróbb szívességek megtételét az Igazgató Úr családjának.

A munkavállalói jogok védelmét cégünknél az Igazgató Úr látja el, panasz esetén bátran forduljon hozzá.

Végezetül, ez úton hívjuk fel figyelmét, hogy a mellékelt Munkavállalói szerződés csupán írói munkásságunk része.

Porpanek José Armando 2011. május 27.

A leggyakoribb internetes tévhitek és a valóság a tejről

[origo]|2011. 05. 12., 16:34|Utolsó módosítás: 2011. 05. 12., 22:06|

Durva tévhitek terjednek a tejjel kapcsolatban a hazai weboldalakon, ennek ellenére azért még mindig átlagosan közel 70 liter tejet iszunk egy évben. Ez azonban kevés, a dietetikusok napi fél liter vagy ezzel egyenértékű tejtermék fogyasztását tanácsolják.

Többek között internetes legendákat és tévhiteket lepleztek le a szakemberek egy csütörtöki, a tejivást népszerűsítő sajtótájékoztatón. A rendezvényen az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI), a Budapest Főváros Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve (egykori ÁNTSZ), a GfK Hungária Piackutató Intézet és a Tetra Pak Hungária Zrt. szakemberei vettek részt.

"Gyakorló orvosként elmondhatom, hogy az internetnek legalább annyi kára van, mint haszna" - mondta el dr. Szűcs Erzsébet egészségfejlesztő főorvos, és állítása alátámasztására népszerű online életmód és női magazinokból szemezgetett állításokat, amelyeket aztán meg is cáfolt. Íme, néhány tévhit a tejjel kapcsolatban az online

médiából.

Tévhit: a tej hizlal.

"A tej és tejtermékek fogyasztása erősen ellenjavallt a vaj kivételével. A testkontroll diéta szerint a tej nem alkalmas emberi fogyasztásra, szervezetünk képtelen ennek a megemésztésére" - írta két hónapja egy ismert online életmód magazin.

"A valóság azonban az, hogy tejfogyasztás és aktív életmód mellett nem hogy hízunk, hanem csökken a test zsírszövetállománya" - jelentette ki dr. Szűcs Erzsébet. A szakember szerint 2 deciliter 1,5 százalék zsírtartalmú tej energiatartalma mindössze 120 kcal, ami két nagyobb alma kalóriatartalmával egyenértékű. "Ráadásul egy korábbi, hat évig tartó klinikai vizsgálat azt is megállapította, hogy a testtömeg gyarapodásának két fontos kockázati tényezője a kevés alvás és az alacsony kalciumbevitel" - tette hozzá.

Miháldy Kinga, az OÉTI dietetikusa, cáfolta azt is, hogy szervezetünk nem képes a tejet megemészteni. Tény, hogy aki felnőttként csak elvétve fogyasztja, akadhatnak problémái megemésztésével, de aki rendszeresen iszik tejet, annak szervezete hozzászokott, így nincsenek a tejjel gondjai.

Tévhit: a tej csontritkulást okoz.

"...a tehéntej emésztéséhez sok kalciumra van szükség, így épp a fordított hatást érjük el a tejfogyasztással, jobb híján a csontjainkból vonja ki azt a szervezet. Innen nézve talán nem meglepő, hogy a legnagyobb tejtermék-fogyasztó országokban a legmagasabb a csontritkulás aránya" - írta egy népszerű online női magazin tavaly szeptemberben.

A valóság azonban az, hogy a tejben található kalcium segít a csontritkulás megelőzésében. "A tej ideális kalciumforrás, mert benne optimális és jól emészthető formában van jelen fehérje, tejzsír, D-vitamin, foszfor, egyéb vitaminok és ásványi anyagok" - mondta dr. Szűcs Erzsébet. A tej tehát ideális közeg, hogy a benne lévő kalcium felszívódjon, és beépüljön csontjainkba. Ezt támasztja alá az a 2002-es kutatás, amely azt találta, hogy a tejivó gyerekek magasabbra nőttek, nagyobb volt a csonttömegük és a csontok ásványianyag-tartalma.

A napi szükséges 1000-1200 mg kalcium bevitelére a szakemberek a tej mellett zsírszegény sajtok fogyasztását ajánlják.

Tévhit: a tej elősegíti a rák kialakulását.

"A tej maga nem okoz rákot, de elősegíti olyan környezet megjelenését a szervezetben, ami a rákos sejtek kialakulásának kedvez" - írta tavaly decemberben egy cukorbetegeknek szóló portál.

"A valóság viszont az, hogy a rendszeres tejfogyasztás csökkenti bizonyos felnőttkori daganatos megbetegedések kockázatát, különösen a vastag - és végbélrák kockázatát" - cáfolt dr. Szűcs Erzsébet.

A daganatos megbetegedések elleni védelemben többek között szerepet játszik a tej kalcium, D-vitamin, konjugált linolsav, mirisztinsav és vajsav tartalma. De a szakemberek a védőhatás miatt a tej mellett javasolják az ásványi anyagokban rendkívül gazdag tejsavót is, amelynek itthon az elmúlt évtizedekben nem volt jó sajtója, míg Nyugat-Európában ma már egyre nagyobb népszerűségnek örvend.

Tévhit: a tej szív- és érrendszeri betegségeket okoz.

"A felnőttek esetében ízületi gyulladás, szív-érrendszeri betegségek, arc- és homloküreg gyulladás, valamint a lymphoma és a rák kialakulásának elősegítése áll a bűnlajstromon" - írta tavaly szeptemberben egy ismert online női magazin.

Ezzel szemben egy 22 éven át tartó japán vizsgálat azt találta, hogy a rendszeresen tejet ivóknál 50 százalékkal kevesebb agyvérzés történt. Egy 2002-es magyar kutatás szerint a tejben lévő szfingolipid növeli a HDL-koleszterin (védő) szintet, ami a konjugált linolsavval (CLA) együtt csökkenti a szív- és érrendszeri betegségek kockázatát.

"Azt is tudjuk, hogy a kalcium a tejfehérjékkel együtt, illetve a magnézium és a kálium csökkentik a vérnyomást, a tejben lévő D-vitamin pedig gátolja az érszűkületek kialakulását" - tette hozzá a főorvos.

Milyen tejet fogyasszunk és mennyit?

A szakemberek napi fél liter tejet vagy ezzel egyenértékű tejtermék napi fogyasztását ajánlják. "Én a 1,5 százalék zsírtartalmú tejeket javasolnám, de ha valakinek legyengült a szervezete, szóba jöhetnek a nagy, 3,5 százalék zsírtartalmú tejek is" - mondta dr. Szűcs Erzsébet.

A főorvos a friss, házi, nyers tejet fejés után egy órával még ajánlja fogyasztásra, vásárolni viszont csak akkor, ha megbízható információink vannak az állatállományról. A házi, friss tejek hőkezelése elengedhetetlen, mert betegséget okozó mikroorganizmusokat tartalmazhatnak (tehát ezeket fel kell forralni).

"Tévhit az is, hogy a tartós, UHT vagy ESL-tejek tartósítószerrel készülnének" - mondta el Miháldy Kinga, az OÉTI dietetikusa. Már csak azért sem lehet ezekben a tejekben más, mint tej, mert kormányrendelet írja elő, hogy a tej kifejezés csak olyan terméken használható, amelyhez nem adtak hozzá, és nem is vontak ki belőle semmilyen összetevőt. Így a definíció szerint nem tej a "tej tartalmú ital", a "reggeli ital", a "milk drink" vagy a "tejital". Ezek a tej mellett elsősorban tejsavót tartalmaznak - ami egészségre nem káros.

Felesleges távoltartással kezelni az UHT-tejeket amiatt is, hogy nem savanyodnak meg. Ennek oka a hőkezelési eljárás, amely során a tejet olyan hőfokra hevítik, majd hirtelen lehűtik, hogy az élő mikroorganizmusok mind elpusztulnak. Mikroorganizmusok hiányában pedig nem tud a tej megsavanyodni. A pasztörizált tejek azért savanyodnak, mert a hőkezelés után még maradnak élő baktériumok a tejben.

Közel 70 liter tejet iszunk meg egy évben

2010-ben átlagosan 67,5 liter tejet fogyasztottunk, ami 2,6 százalékkal alacsonyabb, mint az előző évben, de még ezzel az értékkel is az európai uniós átlag felett vagyunk, ami 63 liter. Az írek és a finnek viszont csaknem kétszer annyi tejet isznak meg egy évben, mint a magyarok. A legtöbb tejet UHT-tej formájában vásároljuk (39%), a házi, nyers tejek a piac 26 százalékát képviselik.

Ki tankolt a tányérkámból?

Egyre nehezebb eltakarni azt a hatalmas lólábat, amelyik a környezetvédelmi érvrendszerrel a fejlett világ autóvásárlói elé tálalt bioüzemanyag-koktélból kilóg.

Hargitai Miklós| Népszabadság| 2011. május 15.

REUTERS - Crack Palinggi

Immár szinte senki nem állítja, hogy az első generációs biodízellel és bioetanollal szén-dioxid-kibocsátást (némi leegyszerűsítéssel: kőolajat) lehet megspórolni, és ugyanígy nemigen vitatják, hogy a bioüzemanyag-gyártásnak komoly szerepe van az élelmiszerár-emelkedésben. Az üzlet viszont a racionális ellenérvektől függetlenül még legalább egy évtizedig pörög, akkor is, ha a világ esetleg belerokkan.

Az egyhektárnyi területen megtermő biomasszából annyi biogáz állítható elő, amennyivel egy átlagos személyautó 60 ezer kilométert képes megtenni. Ha ugyanekkora termőföld terméséből etanolt gyártunk, azzal ugyanaz az autó csak 20 ezer kilométerre jut. A különbség magyarázata egyszerű: a biogázgyártáshoz a kiindulási növény minden porcikája felhasználható, etanol viszont csak egy kis hányadból (a magból, esetleg a gyökér vagy a szár cukortartalmából stb.) készül. Hogy melyik folyamat környezeti mérlege kedvezőbb, azt a kérdést az előbbiek ismeretében nem is érdemes feltenni. De ha azt kérdezzük, hogy melyik végtermék számít a legtöbb európai országban bioüzemanyagnak (és kapja meg az ehhez járó adminisztratív kedvezményeket), akkor a helyes válasz meglepő módon mégsem a biogáz, hanem az etanol (és a hasonló hatékonysági mutatókkal rendelkező biodízel) lesz.

A bioüzemanyag-bizniszt két olyan gazdasági térség (az EU és az USA) generálta, amelyik élelmiszer-felesleggel és kőolajhiánnyal „rendelkezik”. Ezzel tulajdonképpen azonosítottuk is a tevékenység mozgatórugóit: az importált kőolajat minél nagyobb részben ki kellett váltani, és piacot kellett teremteni a mezőgazdasági termésfeleslegnek. A környezetvédelemnek itt kizárólag a PR-ben volt (és van) szerepe, a valódi motivációkat máshol kell keresni.

REUTERS - Ilya Naymushin A növényi alapú dízel és etanol előállítása nemcsak a növénytermesztés jövedelmezőségére van a vártál komolyabb hatással, hanem az ökológiai egyensúlyra is. A művelet során nagy mennyiségben használnak fel fosszilis energiahordozókat. A munkagép, amivel a földet megművelik

és a termést betakarítják, általában hagyományos üzemanyagot fogyaszt, ugyanúgy, mint a teherautók, amelyekkel az alapanyagot, a köztes- és a végterméket szállítják. Az áram, amivel a gyártáshoz használt gépeket hajtják, átlagosan 50 százalékos arányban szintén olaj, gáz vagy szén falhasználásával készül.

A mérleg másik serpenyőjébe – és a bioüzemanyagokról szóló brosúrákba – az az érv kerül, hogy ezeknek a nagy energiatartalmú folyadékoknak az elfüstölésekor csak azt a szén-dioxidot engedjük a levegőbe, amelyiket előzőleg az üzemanyagnövény a levegőből megkötött, vagyis a folyamat szén-dioxid-mérlege nulla. Igen ám, de ha a bioüzemanyag teljes életciklusának karbon lábnyomát vesszük számításba, az akár nagyobb is lehet, mintha egyszerűen benzinnel vagy dízellel közlekednénk.

Az Európai Bizottság nemrég elkészíttetett (majd az eredmények ismeretében gondosan egy íróasztalfiók mélyére süllyesztett) egy tanulmányt az etanolipar valós környezetvédelmi hatásairól. A kutatás konklúziója szerint 20 év alatt (azaz 2030-ig) globálisan 21 százalékkal több emisszióval jár az etanol előállítása, mintha megmaradnánk a fosszilis üzemanyagoknál. (A tanulmány eltitkolásából tavaly ősszel per és kisebb uniós botrány is lett.) A többlet-kibocsátást részben az üzemanyagnövények termesztése miatti „földhasználat-változás” (eufémizmus!) okozza. Ma már az erdőirtásnak és a természetes trópusi növényzet felperzselésének az elsődleges oka az olajpálma-, olajszója- és cukornádültetvények terjedése.

REUTERS - Yuriko Nakao David Pimentel (Cornell Egyetem) tanulmánya szerint a bioetanol előállítása 46 százalékkal több fosszilis energiát igényel, mint az így nyert üzemanyag energiatartalma. Ez magyarra fordítva azt jelenti, hogy egy liter „benzinkúti” etanol előállításához átlagosan 1,46 liternyi kőolajszármazékra van szükség. Létezik egy harmadik, szintén perdöntő elemzés is: Paul Crutzen Nobel-díjas kémikus kiszámolta, hogy ha csupán az agroüzemanyagok alapanyagainak megtermesztése során a légkörbe kerülő dinitrogén-oxid által okozott üvegházhatást nézzük, már az is meghaladja a növény növekedése során megkötött szén-dioxid révén elérhető klímabarát hatásokat (közben pedig 2-300 millió hektárnyi termőterületet is el kell venni az élelmiszer-termeléstől, mialatt a Föld lakossága tovább növekszik).

És akkor az árakról még nem is beszéltünk. Az elmúlt három évben az élelmiszerárak nagyjából másfélszer nagyobb mértékben nőttek, mint a kőolajár. Vagyis, ha mindent a piaci racionalitás diktálna, a kiinduláskor a benzinnél nagyjából 30 százalékkal olcsóbb etanol árának mára bőven utol kellett volna érnie a benzinét, hiszen mindennek, amiből etanol gyártható, sokkal gyorsabban emelkedett az ára, mint a kőolajé. Ehhez képest a két üzemanyag közötti árkülönbség az arányokat tekintve változatlan maradt.

Hogy hogyan lehetséges mindez, azt csak akkor érthetjük meg, ha megvizsgáljuk a két termék árstruktúráját. A benzin és a dízelolaj árképzésében Európában meghatározó a jövedéki típusú adók szerepe. Ettől az adófajtától a bioüzemanyagokat részben vagy egészben megkímélik. De nemcsak a töltőállomásoknál, hanem szinte az előállítás teljes folyamatában (az üzemanyagnövények előállításakor a gazda visszakapja a gázolaj adótartalmát, a műtrágyagyártáshoz használt földgáz eleve jövedékiadó-mentes, ugyanúgy, mint az az energia, amit a termények szárításához vagy az etanol gyártásához használnak fel). Viszont a végtermékkel, vagyis az etanollal (aminek az árában persze nincs jövedéki adó) egy olyan „helyettesítő termék” (a benzin) versenyez a piacon, amely csak lényegesen zordabb adózási feltételekkel juthat el a fogyasztóhoz. Végső soron a bioüzemanyag relatív olcsósága csupán egy olyan bonyolult keresztfinanszírozásnak köszönhető, amelynek része a hagyományos üzemanyagok és az élelmiszerek drágulása is.

REUTERS - - A bioüzemanyag-üzlet beindítása annak idején az amerikai és európai agrárpiac stabilizálását, a „farmerek”, illetve euró pai szóhasználatban a „családi gazdaságok” (valójában persze inkább a koncentrált lobbierejű, a haszon és a támogatások nagyobbik felét begyűjtő agrárnagyüzemek) jövedelemhez juttatását szolgálta. (Amit a fentieken túl az is alátámaszt, hogy évek óta látványosan egy helyben topognak a második és harmadik generációs, azaz nem élelmiszernövényekre alapozó bioüzemanyagokkal kapcsolatos fejlesztések. Hogy csak egyetlen példát említsünk: Svédország 2005-ben bemutatta az Európából odasereglett újságíróknak, köztük a Népszabadság tudósítójának is, azokat a modulrendszerű, gyorsan és olcsón telepíthető – mellesleg már akkor is rentábilisan működő – etanolgyárakat, amelyekben faforgácsból és más erdészeti hulladékokból lehet etanolt gyártani. Attól az időponttól kezdve minden olyan érvelés hamis, amely szerint a „generációváltás” még milliárdos fejlesztéseket és 5–10 év kitartó munkát igényel.

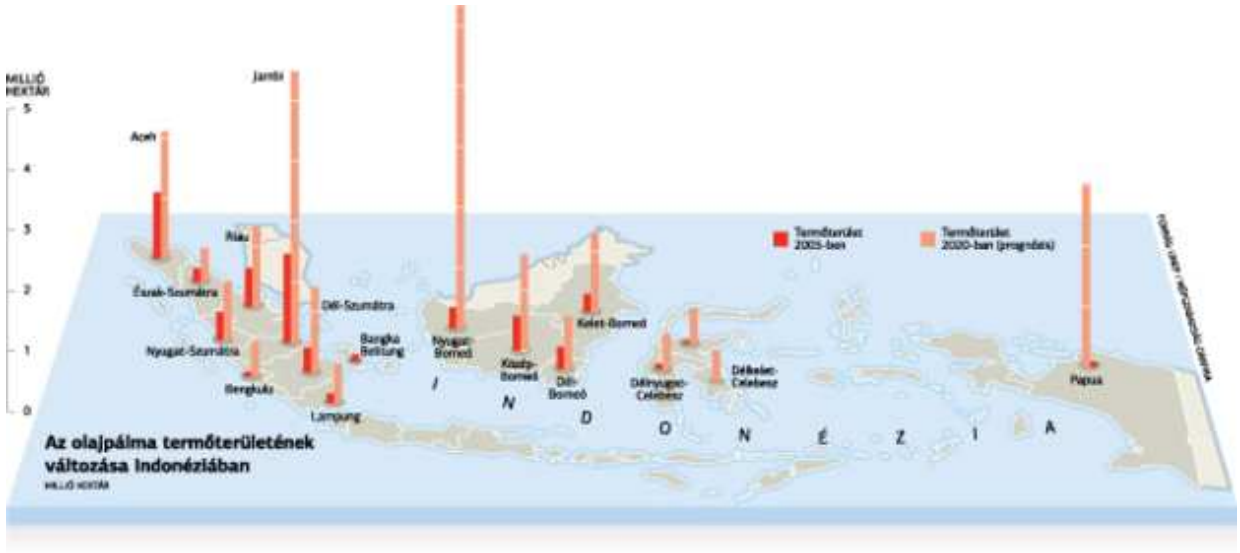
A torz piaci viszonyokat ugyanakkor jól jellemzi, hogy az Európa legnagyobb etanolpiacának számító skandináv országban döntően nem helyi eredetű második generációs, hanem Brazíliából importált, cukornádalapú, első generációs etanolt árulnak, mert az utóbbi az adó- és vámkedvezmények miatt még egy másik kontinensről hajón odaszállítva is olcsóbb, mint a helyi alapanyagot és munkaerőt igénylő saját termék.) Csakhogy a kezdeményezés túlságosan jól sikerült. Az etanol- és biodízelüzemek állandó, illetve egyfolytában növekvő keresletet támasztanak a kukorica, a búza, a cukorrépa, a napraforgó, a repce, a szója és a cukornád iránt, ami az élelmiszer- és a takarmányárakat is növeli. A fejlődő országokat pedig arra sarkallja, hogy akár a saját lakosságuk ellátásának rovására, illetve a védett természeti területek feláldozása árán is a biztos piacú üzemanyagnövények termesztését favorizálják.

Reuters - Toby Melville A folyamat egyik nagy kárvallottja Brazília (a világ legnagyobb etanoltermelője), ahol 2010-ig legalább 21 millió hektár kivágott erdő helyén létesítettek cukornádültetvényeket (az erdőirtást akkor is folytatni kell, ha a termelés nem bővül, mert a cukornád néhány év alatt kizsigereli a talajt, a termőföldek helyén letarolt, vegyszerekkel elszennyezett, erózió nak kitett parlag marad). A nagy vesztesek közé tartozik Indonézia is, amely a XXI. századi ökogyarmatosítás másik kulcsnövénye, az olajpálma-termesztése következtében néhány év alatt a világ legnagyobb üvegházgáz-kibocsátója lett. Persze mi sem járunk jól: azt, hogy Magyarországon most ilyen drága a cukor, nemcsak a hazai cukorgyártás leállítása okozza, hanem az is, hogy a világ piaci cukorár meghatározásában döntő súlyú brazil nádcukor nem is kerül ki a piac ra – lefelé nyomva az árakat –, hanem a földekről azonnal az etanolüzemekbe indul, a hiányával áremelkedést indukálva.

Az EU láthatóan nem hisz a számoknak: a 2020-ig szóló energia-útiterv azt tartalmazza, hogy 10 százalékra kell emelni a kutaknál kiszolgált üzemanyagokban a bioetanol és a biodízel arányát (hogy bekeveréssel vagy az etanol- és bio dízelüzem elterjesztésével, az nagylelkűen a tagállamokra van bízva). Vagyis a következő tíz évben a bioüzemanyag-üzlet a következményektől függetlenül virágozni fog. Márpedig következmények lesznek: mivel a két fő importpiac (az USA és az EU) olajéhsége nőni fog, a kőolajat helyettesíteni képes etanol és biodízel kereslete is biztosítottnak tekinthető.

Ha ehhez még hozzászámítjuk, hogy a Nemzetközi Energia Ügynökség szerint a világ 2006-ban elérte az úgynevezett olajcsúcsot (vagyis a kitermelési maximumot), és azóta a kőolajpiacot – az átmeneti gazdasági válságoktól eltekintve – a növekvő kereslet és a lassan csökkenő kínálat határozza meg (aminek hatására a szervezet az évtized közepéig 30 százalékos olajár-emelkedést prognosztizál), akkor azt is biztosra vehetjük, hogy az áraival az olajpiacot követő bioüzemanyag-ágazat továbbra is felfelé nyomja majd az agrárárakat.

Vagyis, ha a következő években esetleg bekövetkezik egy komolyabb, esetleg élelmiszerhiánnyal kísért élelmiszerár-robbanás, azt nagy valószínűséggel nem a túlnépesedés vagy valamilyen időjárási anomália okozza majd, hanem az a drasztikus mellékhatásokkal járó mentőakció, amellyel a 90-es években az USA-ban és Európában megpróbálták elhárítani a mezőgazdaság túltermelési válságát. Úgy is fogalmazhatnánk: a támogatások inkubátorában nagyra növesztett bioüzemanyag-ipar eleszi az élelmiszert a tányérunkról – amihez képest csekély vigasznak tűnik, hogy cserébe állítólag valamivel olcsóbban tankolhatunk.